

Kilyar, O. & Synkevych, N. (2021) Zvitnist za MSFZ v umovakh didzhytalizatsii biznes-protseviv [IFRS reporting in the conditions of digitalization of business processes]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 25, no. 2, pp. 287-295. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21kordbp.pdf>

ЗВІТНІСТЬ ЗА МСФЗ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Олександра КІЛЯР

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, Україна, 46001

e-mail: kilaroleksandra@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2344-5961>

Надія СИНЬКЕВИЧ

e-mail: nadya.synkevych@gmail.com

Article history:

Received: October, 2021

1st Revision: October, 2021

Accepted: November, 2021

JEL classification:

M49

UDC:

657.37:005

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd.2022.02.287>

Анотація: У статті розкрито особливості впровадження діджитал-технологій в процеси розкриття показників фінансової звітності та надання доступу до інформації про фінансовий стан бізнес-структур ключовим стейкхолдерам. Акцентовано увагу на сутності поняття таксономія й узагальнено підходи до застосування таксономії фінансової звітності, яка подається в електронному форматі та складається відповідно до вимог міжнародних стандартів. Досліджено вимоги нормативно-правових документів до застосування таксономії звітності. Виокремлено особливості застосування прикладного програмного забезпечення в процесі складання та подання звітності, зокрема можливості використання документів у форматі Inline XBRL. Узагальнено особливості міжнародного стандарту eXtensible Business Reporting Language, що розроблений для подання фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності в електронному вигляді. Визначено роль державних регуляторів та експертів в розробці таксономії UA XBRL МСФЗ. Розкрито сутність і функції Системи фінансової звітності та алгоритму звітування в електронному форматі таксономії UA XBRL МСФЗ 2020. Досліджено роль апаратно-технічних і програмних засобів, призначених для збору фінансової звітності та процедури реєстрації суб'єктів господарювання та реалізації ними можливостей формування, підписання та подання звітності до Центру збору фінансової звітності. Проаналізовано та згруповано представлені програмні продукти, які використовуються у Системі фінансової звітності в розрізі таких груп: програмне забезпечення для складання фінансової звітності; програмне забезпечення для валідації (перевірки) фінансової звітності; програмне забезпечення для підписання фінансової звітності. Визначено проблемні питання, що виникають у вітчизняних суб'єктів господарювання в процесі впровадження таксономії фінансової звітності UA XBRL МСФЗ та напрями подальших наукових досліджень.

Ключові слова: діджитал-технології, система фінансової звітності, міжнародні стандарти фінансової звітності.

Кіляр О. Звітність за МСФЗ в умовах діджиталізації бізнес-процесів [Електронний ресурс] / Олександра Кіляр, Надія Синькевич // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 287-295. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21kordbp.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

Бажання займати передові позиції зобов'язує суб'єктів господарювання постійно розвиватись, запроваджувати нові бізнес-моделі, відповідати нормативним вимогам, підтримувати технологічні інновації. Прагнення досягти максимальних результатів, породжує стимули до постійного навчання, використання усіх можливостей та пошук оптимальних шляхів розвитку бізнесу. Інтеграція економіки України в міжнародний економічний простір, залучення інвесторів та підвищення конкурентних позицій, вимагає від суб'єктів господарювання впровадження сучасних підходів до розкриття інформації про їх фінансово-господарську діяльність. Одним з таких нововведень є таксономія фінансової звітності, складеної відповідно до вимог МСФЗ.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Згадані питання доволі широко обговорюються практиками й експертами в галузі обліку та аудиту, і мало висвітлені в наукових публікаціях. Дані питання досліджують у своїх наукових роботах Озеран А.В., Голов С., Костюченко В., Харламова О., Вакун О., Петрик О., Хома С. Актуальність даного питання є доволі високою, зважаючи на суттєве розширення кола суб'єктів господарювання, які відповідно до вимог вітчизняного законодавства, зобов'язані вести облік і складати звітність у відповідності до міжнародних стандартів фінансової звітності. Проте, на сьогоднішній день, багато питань залишаються малодослідженими та потребують подальших наукових доробок.

3. Постановка завдання.

Метою даного дослідження є узагальнення та критична оцінка підходів до розкриття інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання відповідно до вимог міжнародних стандартів з використанням діджитал-технологій. Відповідно до даної мети, завданнями даного дослідження є: розкриття діючої практики оприлюднення фінансової звітності, що подається відповідно до МСФЗ; дослідження сутності таксономії та проблеми її впровадження в практику діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання; дослідження програмного забезпечення для складання фінансової звітності та її валідації.

4. Виклад основного матеріалу.

Глобалізація економічних процесів потребує застосування дієвих інструментів для ефективного управління компанією – оптимізації процесів операційної та управлінської діяльності з можливістю в режимі реального часу контролювати виконання поставлених завдань, комунікації з усіма групами стейкхолдерів. Ці вимоги сучасності зумовили необхідність застосування таксономії фінансової звітності, яка подається в електронному форматі та складається відповідно до вимог міжнародних стандартів.

«Таксономія – наука про принципи та способи класифікації й номенклатури складно організованих ієрархічних систем дійсності: органічного світу, об'єктів географії, геології, мовознавства, суспільства тощо. Синонім понять «систематика», «класифікація». Завдання таксономії – визначення і теоретичне обґрунтування класифікаційних одиниць – таксонів, їх системи, супідрядності, співвідношення та

обсягу» [5]. Отож, таксономія – це класифікаційна система, яка може бути використана для ідентифікації та структурування інформації з метою полегшення її пошуку й обробки користувачем.

Застосування даної процедури до фінансової звітності вимагає Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Відповідно до статті 11 – фінансова звітність та консолідована фінансова звітність за міжнародними стандартами складаються на підставі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами [4]. Згідно вимог чинного законодавства, до переліку таких бізнес структур включають: підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами.

Процес діджиталізації розкриття та оприлюднення звітності підприємств в Україні почав набирати стрімких обертів у 2018 році із затвердженням Наказом Мінфіну перекладу таксономії фінансової звітності, укладенням між регуляторами Меморандуму про взаєморозуміння щодо розробки і запровадження Системи фінансової звітності. Пунктом 2.1 Меморандуму передбачено, що запровадження системи фінансової звітності дозволить здійснювати прийом, обробку, перевірку та розкриття фінансової звітності підприємств у єдиному електронному форматі підготовленої відповідно до Таксономії фінансової звітності затвердженої та опублікованої Міністерством та розширеної (якщо необхідно) НКЦПФР та іншими Регуляторами, зокрема, таксономії UA XBRL МСФЗ [1].

Система фінансової звітності (СФЗ) являє собою інтегровану систему, що дозволяє отримувати, обробляти, перевіряти та розкривати фінансову звітність суб'єктів звітування та їх аудиторських звітів на основі використання документів у форматі Inline XBRL (iXBRL), що розроблені на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами.

Основними принципами функціонування СФЗ повинні бути: збирання звітності, що підготовлена Підприємствами, у єдиному електронному форматі; обробка та перевірка звітності у єдиному електронному форматі на основі правил валідації, визначених Регуляторами за МСФЗ; отримання даних зі звітності у єдиному електронному форматі і зберігання фінансової інформації у сховищі даних [1].

eXtensible Business Reporting Language (XBRL) є міжнародним стандартом для подання фінансової звітності за МСФЗ в електронному вигляді. Цей формат так широко поширений в світі, тому що дозволяє опрацьовувати великі обсяги якісних та кількісних показників. Він базується на метаданих, викладених в таксономіях, і описаних взаємозв'язках між поняттями. Inline XBRL (iXBRL) має розширення HTML, та відкривається для перегляду інтернет браузером, також має вбудовані «теги», які надають значення даним файлу у форматі, який сприймається програмними засобами для подальшої обробки. СФЗ є сукупністю апаратно-технічних і програмних засобів, призначених для збору фінансової звітності, складеної на основі Таксономії UA XBRL МСФЗ, з метою забезпечення доступу до неї органів державної влади, інших органів і користувачів (див рис.1).

Процедура звітування суб'єктами господарювання до центру збору фінансової звітності передбачає дотримання визначеного алгоритму обов'язкових дій. Дана послідовність представлена на рисунку 2.

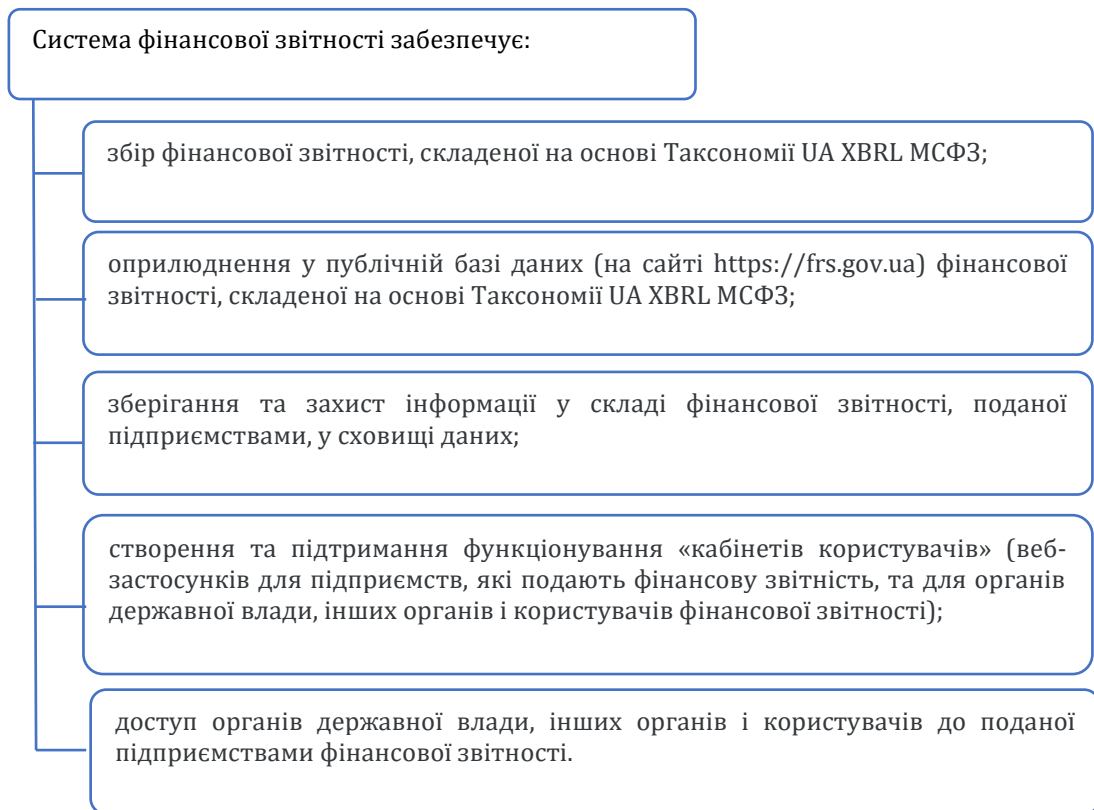

Рис. 1. Функції ЦЗФЗ «Система фінансової звітності»

Сформовано автором на основі [1]

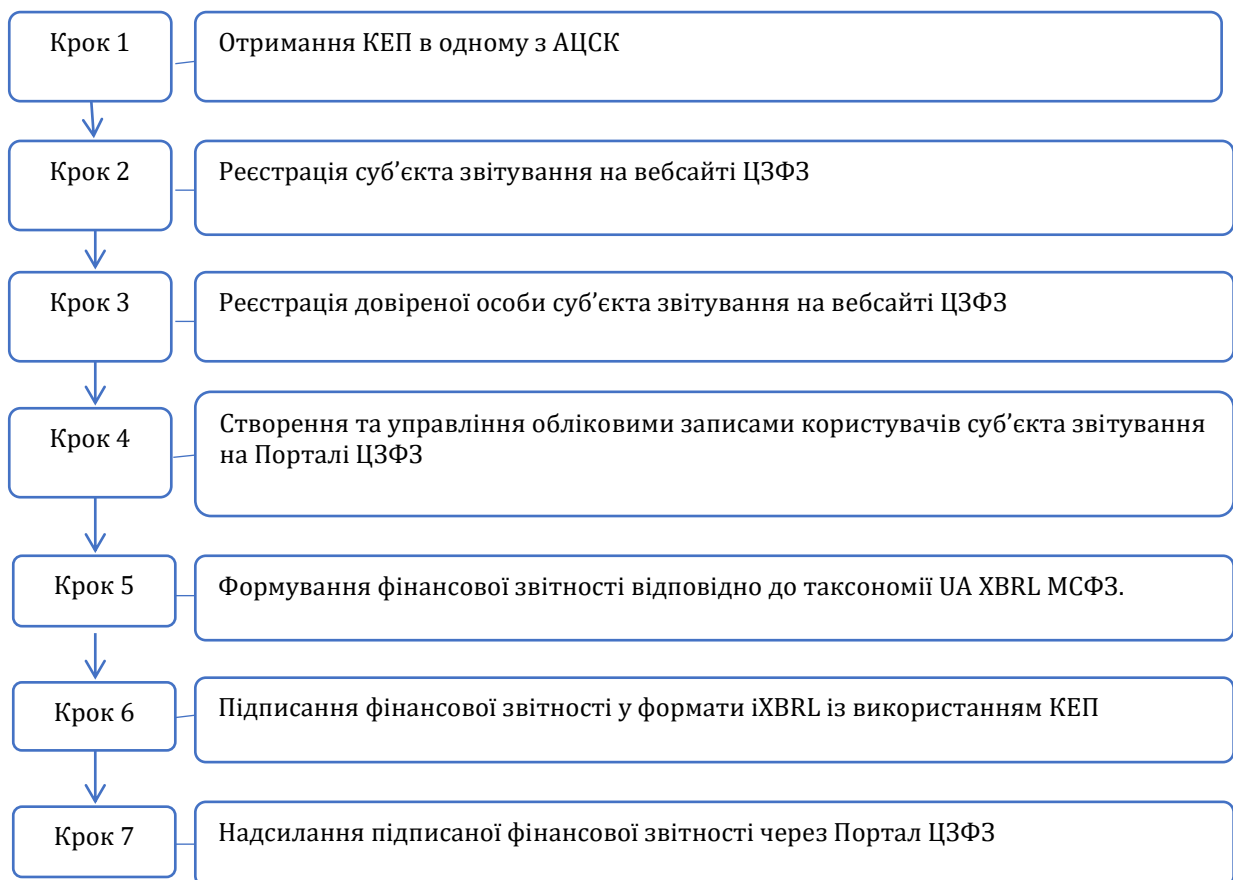

Рис. 2. Алгоритм звітування до Центру збору фінансової звітності

Сформовано автором на основі [2]

У квітні 2021 року на засіданні Комітету з управління системою фінансової звітності, створеного відповідно до Меморандуму було схвалено електронний формат Таксономії UA XBRL МСФЗ 2020 року для використання суб'єктами звітування при складанні фінансової звітності в електронному форматі за 2020 рік та проміжної фінансової звітності в 2021 році.

Як зазначають експерти галузі обліку та аудиту «... таксономія МСФЗ забезпечує ієрархічну структуру, яка використовується для класифікації фінансової інформації та є важливою для структурованої електронної звітності. Таксономія МСФЗ відображає вимоги до подання та розкриття інформації згідно з МСФЗ. Крім того, у таксономії містяться елементи розкриття інформації, які не вимагаються спеціально МСФЗ, але зазвичай розкриваються на практиці. Таксономія МСФЗ покращує зв'язок між компаніями, що складають фінансову звітність, та користувачами фінансової звітності за МСФЗ. Компанії, що готують фінансову звітність за МСФЗ, можуть використовувати елементи таксономії МСФЗ для позначення необхідних рядків основних форм звітності (звіт про фінансовий стан, звіт про сукупний дохід, звіт про капітал та звіт про рух грошових коштів) та розкриття інформації, роблячи їх більш доступними для користувачів електронних звітів» [3].

Затверджена Міністерством фінансів таксономія звітності у форматі UA XBRL МСФЗ є адаптованою до вимог вітчизняного законодавства, зокрема вона містить звіт про управління та звіт аудитора, що є обов'язковими елементами пакету звітності, що подається вітчизняними компаніями. Особливості вітчизняної таксономії представлені на рис.3.

Рис. 3. Особливості таксономії UA XBRL МСФЗ [1]

Складання фінансової звітності в форматі iXBRL здійснюється за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Варто зазначити, що на вітчизняному ринку представлена велика кількість компаній-розробників таких програмних продуктів. Нами було проаналізовано та згруповано представлені програмні продукти, які використовуються у Системі фінансової звітності. Варто зауважити, що їх можна умовно поділити на три великі групи: програмне забезпечення для складання фінансової звітності; програмне забезпечення для валідації (перевірки) фінансової звітності; програмне забезпечення для підписання фінансової звітності. Групування та характеристика проаналізованого програмного забезпечення представлено у таблиці 1.

Таблиця 1. Характеристика програмного забезпечення для складання та подання звітності

№ з/п	Назва програмного продукту для формування та подання звітності	Характеристика продукту	Вартість	Звітність за МСФЗ у форматі iXBRL
1	Кабінет респондента	Не потребує інсталяції програмного забезпечення. Завжди актуальні макети статистичних бланків, доступні on-line та актуальний календар подачі звітів до органів статистики України.	На безкоштовній основі	Ні
2	М.Е.Дос	Дає можливості формування та подання звітності до всіх державних органів. Має можливості обміну електронними документами між контрагентами	На платній основі	Так
3	FREDO Звіт	Здача електронної звітності до контролюючих органів, реєстрація ПН/РК в ЄРПН, електронне адміністрування ПДВ, обмін ПН/РК між контрагентами	На платній основі	Ні
4	Арт-Звіт Pro	Формування звітів безпосередньо у програмі або імпорт з іншої програми, підписання КЕП/ЕЦП, відправка звітів до ДПСУ, ПФУ, ДССУ, ФССУ, АПУ, НБУ, обмін електронним документами з контрагентами	На платній основі	Ні
5	iFin	В один кабінет користувача можливо додати безліч підприємств. Сервіс не прив'язаний до одного робочого місця, доступність до сервісу 24/7. Дозволяє імпортувати дані з будь-якої бухгалтерської програми	На платній основі	Ні
6	Соната	Створення звітів до: Податкової служби, ЄСВ, Держстату, ФСС, НБУ	На платній основі	Ні
7	Приват24 для бізнесу	Документи підписуються за допомогою хмарної кваліфікованої цифрового підпису Smart-ID, не втрачаючи часу на відвідування державних органів. Для відправки звітів досить тільки доступу в Інтернет.	На безкоштовній основі	Ні
8	iXBRL Report	Розроблений за підтримки проекту USAID/DAI «Трансформація фінансового сектору» для створення фінансової звітності у форматі iXBRL	На безкоштовній основі	Так

Як бачимо, серед аналізованих програмних продуктів, які використовуються бізнес-структурами, лише два мають можливість формування звітності у форматі *UA XBRL МСФЗ*. Не менш важливим моментом є вибір програмного забезпечення до перевірки звітності сформованої до зазначеного формату. Найбільш використовуваним є програмне забезпечення *Agelle*, яке є у безкоштовному доступі.

Відповідно до вимог нормативних документів, електронна звітність, в тому числі у форматі *iXBRL*, та подання її до СФЗ повинна бути затверджена цифровим підписом. На даний час для підписання фінансової звітності можуть використовуватись наступні АЦСК: ІДД ДФС; органів юстиції України; «Masterkey» ТОВ «Арт-Мастер»; ТОВ «Ключові системи»; ДП «Українські спеціальні системи»; ПАТ «УкрСиббанк»; АТ КБ «ПРИВАТБАНК»; Збройних Сил; ринку електричної енергії; «eSign ТОВ «Алтерсайд»; ДП «Український інститут інтелектуальної власності»; «Укрзалізниця»; ТОВ «Центр сертифікації ключів «Україна»; МВС України; НБУ; Державної казначейської служби України; ПАТ НДУ; АТ «Ощадбанк». Даний перелік може змінюватись або доповнюватись у відповідності до вимог нормативних документів.

Варто відзначити, що на стан впровадження СФЗ суттєвий вплив мав період пандемії COVID-19. У зв'язку з цим, мали місце окремі уточнення щодо термінів і процедур розкриття звітної інформації суб'єктами господарювання, відповідно до таксономії *UA XBRL МСФЗ*. Зокрема, регуляторами були прийняті наступні рішення: протягом 2021 року встановити перехідний період для складання та подання звітності на основі таксономії за міжнародними стандартами в єдиному електронному форматі; строк подання фінансової звітності за 2020 рік, а також проміжної звітності за 2021 рік встановити до 31.12.21р.; увести мораторій на застосування штрафних санкцій за порушення строків подання фінансової звітності на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами в єдиному електронному форматі протягом 2021 року.

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Підсумовуючи викладене, можемо зробити наступні висновки. Суб'єкти господарювання, які відповідно до законодавства подають звітність за МСФЗ, повинні провести доволі масштабну роботу по освоєнню та впровадженню нових підходів до формування та подання звітності у форматі *iXBRL*, що вимагає не лише впровадження нового програмного забезпечення, а й оволодіння методиками формування звітних показників відповідно до вимог міжнародних стандартів. З метою забезпечення інтересів усіх груп стейкхолдерів, процес впровадження звітності за міжнародними стандартами у єдиному електронному форматі потребує детального контролю регуляторами та надання ними методичної підтримки суб'єктам господарювання, враховуючи специфіку їх фінансово-господарської діяльності.

Author details (in English)

IFRS REPORTING IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF BUSINESS PROCESSES

Oleksandra KILYAR

Nadiya SYNKEVYCH

*Ternopil Ivan Puluj National Technical University
56 Ruska str., Ternopil, 46001, Ukraine*

e-mail: kilaroleksandra@gmail.com

e-mail: nadya.synkevych@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2344-5961>

Abstract. *The article reveals the features of the introduction of digital technologies in the processes of disclosure of financial statements and providing access to information about the financial condition of business structures to key stakeholders. Emphasis is placed on the essence of the concept of taxonomy and generalized approaches to the application of taxonomy of financial statements that are submitted in electronic format and compiled in accordance with the requirements of international standards. The requirements of normative-legal documents to the application of taxonomy of reporting are investigated. The peculiarities of the application of application software in the process of compiling and submitting reports, in particular the possibility of using documents in Inline XBRL format, are highlighted. The features of the international standard eXtensible Business Reporting Language, which is designed to present financial statements in accordance with international financial reporting standards in electronic form, are summarized. The role of state regulators and experts in the development of the taxonomy of UA XBRL IFRS is determined. The essence and functions of the Financial Reporting System and reporting algorithm in electronic taxonomy format UA XBRL IFRS 2020 are revealed. to the Financial Reporting Collection Center. The presented software products used in the Financial Reporting System in the context of the following groups are analyzed and grouped: software for compiling financial statements; software for validation (verification) of financial statements; software for signing financial statements. The problematic issues that arise in domestic businesses in the process of implementing the taxonomy of financial reporting UA XBRL IFRS and areas of further research are identified.*

Key words: *digital technologies, financial reporting system, international financial reporting standards.*

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21kordbp.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Kilyar, O. & Synkevych, N. (2021) Zvitnist za MSFZ v umovakh didzhytalizatsii biznes-protseviv [IFRS reporting in the conditions of digitalization of business processes]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 25, no. 2, pp. 287-295. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21kordbp.pdf>

Використана література:

1. Меморандум про взаєморозуміння щодо розробки і запровадження системи фінансової звітності від 18.12.2017 р. № 102/15 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0102201-17#Text> (дата звернення: 08.10.21р.)
2. Офіційний вебсайт Фонду МСФЗ www.ifrs.org (дата звернення: 08.10.21р.)
3. Парокінна А., Таран І. Таксономія МСФЗ та іXBRL *Практика МСФЗ*. 2021. №4. С.56-64. URL: <https://ibuhgalter.net/material/1129/22660> (дата звернення: 09.10.21р.)
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 05.10.21р.)
5. Таксономія. Вікіпедія: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 05.10.21р.)

References

1. Memorandum pro vzayemorozuminnya shchodo rozrobky i zaprovadzhennya systemy finansovoyi zvitnosti vid 18.12.2017 r. № 102/15 Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0102201-17#Text> (accessed 08 October 2021)

2. Ofitsiynyy vebsayt Fondu MSFZ www.ifrs.org (accessed 08 October 2021)
3. Parokinna A., Taran I. (2021) Taksonomiya MSFZ ta iXBRL [Taxonomy of IFRS and iXBRL] *Praktyka MSFZ* [IFRS practice] (electronic journal) vol.4., hh. 56-64. Available at: <https://ibuhgalter.net/material/1129/22660> (accessed 09 October 2021)
4. Pro bukhhalters'kyy oblik ta finansovu zvitnist' v Ukrayini: Zakon Ukrayiny vid 16.07.1999 № 996-XIV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (accessed 05 October 2021)
5. Taksonomiya. Vikipediya: veb-sayt. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>(accessed 05 October 2021)

© 2021 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
You are free to:
Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
Under the following terms:
Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
No additional restrictions
You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

